

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Український державний університет
науки і технологій**

Кафедра «Міжнародної економіки
і соціально-гуманітарних дисциплін»

В авторській редакції

**МЕТОДОЛОГІЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ
НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ**

Навчально-методичні рекомендації до
вивчення дисципліни

Електронне видання

ДНІПРО
2025

УДК 001.891

М 54

Упорядники:

В. М. Тарасевич, Д. К. Ковальчук, І. О. Цурканова

Електронне видання

Схвалено Групою забезпечення якості освітньої програми
051 «Економіка»

Протокол № 4 від 26 грудня 2024 року

М 54 **Методологія та організація наукових досліджень : навчально-методичні рекомендації до вивчення дисципліни / упоряд. В. М. Тарасевич, І. О. Цурканова, Д. К. Ковальчук ; Укр. держ. ун-т науки і технологій. – Електрон. вид. – Дніпро : УДУНТ, 2025. – 30 с.**

Навчально-методичні рекомендації призначені для використання студентами (здобувачів) другого магістерського рівня вищої освіти, які навчаються за освітньо-професійною програмою «Міжнародна економіка» за спеціальністю 051 «Економіка» денної та заочної форм навчання. Містять основні змістовні елементи лекційного матеріалу, семінарських занять, самостійної роботи студентів, перелік основних термінів і понять, контрольні та дискусійні питання, тематику рефератів та індивідуальних завдань, тести, список рекомендованої літератури для засвоєння матеріалу дисципліни.

© Тарасевич В. М. та ін., упорядкування, 2025

© Укр. держ. ун-т науки і технологій, 2025

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Розподіл годин за видами навчальної діяльності.....	5
Зміст навчальної дисципліни.....	6
Розділ 1.....	9
Розділ 2.....	13
Розділ 3.....	15
Теми рефератів та індивідуальних завдань.....	19
Приклади тестів.....	20
Список рекомендованої літератури	26

ВСТУП

Навчально-методичні рекомендації до дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» призначені для магістрантів і спрямовані на формування у студентів наукового мислення, дослідницьких навичок та вмінь організовувати наукову діяльність.

Метою курсу є ознайомлення студентів з методологічними засадами сучасних наукових досліджень та їх організацією в контексті міждисциплінарного та інтегративного підходу. У вивченні дисципліни значну увагу приділено формуванню дослідницьких навичок, критичного мислення, а також здатності застосовувати теоретичні засади методології до практичної організації наукових проектів, що використовуються для вирішення актуальних проблем сьогодення.

Вивчення дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» сприятиме розвитку у студентів цілісного уявлення про науковий процес, починаючи від постановки проблеми і вибору методів дослідження, до аналізу результатів і формулювання висновків. Вивчення дисципліни допоможе студентам розвинути навички структурування наукових робіт та планування дослідницької діяльності, що є важливим як для навчального процесу, так і для подальшої професійної діяльності.

Дисципліна передбачає підготовку до написання наукових робіт, зокрема доповідей, тез доповіді, статей, а також покликана сприяти усвідомленню студентами принципів наукової етики, академічної доброчесності й соціальної відповідальності науковця.

Самостійна робота магістрантів є важливою частиною дисципліни та передбачає дослідження методологічних основ і підходів до організації наукових досліджень. На основі рекомендованої літератури, наведеної наприкінці рекомендацій, студенти зможуть глибше ознайомитися з методами збору даних, обробки та аналізу інформації, а також розвинути вміння планувати і презентувати результати своїх досліджень у професійному науковому та освітянському середовищі.

РОЗПОДІЛ ГОДИН ЗА ВИДАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Денна форма навчання

Види навчальної діяльності	Усього	Семестр	
		1	
		2.1	2.2
Усього годин за навчальним планом	90	90	-
у тому числі:			
Аудиторні заняття	24	24	-
– лекції	16	16	-
– лабораторні роботи	-	-	-
– практичні заняття	-	-	-
– семінарські заняття	8	8	-
Самостійна робота	66	66	-
– підготовка до аудиторних занять	12	12	-
– виконання та захист курсової роботи	-	-	-
– виконання та захист індивідуальних завдань	-	-	-
– підготовка та складання екзаменів	-	-	-
– підготовка до контрольних робіт	18	18	-
– опрацювання розділів, які не викладаються на лекціях	36	36	-
Форма семестрового контролю	Диф. залік	Диф. залік	-

Заочна форма навчання

Види навчальної діяльності	Усього	Семестри	
		1	2
Усього годин за навчальним планом	90	90	-
у тому числі:			
Аудиторні заняття	20	20	-
– лекції	12	12	-
– лабораторні роботи	-	-	-
– практичні заняття	4	4	-
– семінарські заняття	4	4	-
Самостійна робота	70	70	-
– підготовка до аудиторних занять	10	10	-
– виконання та захист курсової роботи	-	-	-
– виконання та захист індивідуальних завдань	18	18	-
– опрацювання навчального матеріалу	32	32	-
– підготовка та складання екзаменів	-	-	-
– підготовка та складання контрольних робіт	10	10	-
Форма семестрового контролю	Диф. залік	Диф. залік	-

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Розділ	Тема лекції (заняття)	Обсяг, годин		OPH	Soft skills
		Очна форма	Заочна форма		
I	Розділ 1. Основи та зміст методології економічної науки			OPH1	OH4 OH5 KH1 KH3
	Лекції: Тема 1. Становлення та розвиток методології економічної науки. Універсум і універсумне знання. Економіко-універсумне знання. Наукове і ненаукове економічне знання. Становлення методології економічної науки: історія та сучасність. Філософсько-методологічні ідеї античності. Методологічні постулати позитивізму і неопозитивізму. Постпозитивізм і методологічний бум в економічній науці. Філософсько-методологічна амбівалентність постмодернізму. Особливості вітчизняної філософії та методології економічної науки другої половини XX – початку XXI ст.	2	1		
	Тема 2. Онтологічна проблематика та гносеологічні підвалини економічної науки. Етапи еволюції економічної науки та особливості її атрибутів. Постнекласичний вектор розвитку економічної науки. Картини економічної реальності в контексті загальнонаукових картин світу. Будова наукового економічного знання. Структура наукового економічного знання: форми організації та мережева структура наукового економічного знання. Генезис наукового економічного знання. Наукова та цілісна істина.	2	1		
	Тема 3. Основи методології, поняття аксіології та практиології економічної науки. Методологія і методи економічної науки. Загальнонаукові методи економічних досліджень: наукові абстракції, аналіз і синтез, індукція та дедукція, системний, структурний, функціональний аналіз та інші. Специфічні методи економічних досліджень: економіко-статистичний, монографічний, розрахунково-конструктивний, балансовий, нормативний, економіко-математичний, експериментальний тощо. Універсалії культури та їх значення для економічної науки. Ідеали і норми науковості у їх взаємозв'язках із загальнонауковими картинами світу та картинами економічної реальності. Емпірія, практика та прикладна економічна наука. Прикладні економічні моделі.	2	-		
	Семінарські заняття: Місце економічної науки в системі економічних знань. Порівняльний аналіз філософсько-методологічних ідей античності та їх вплив на сучасну методологію економічної науки. Аналіз класичної, некласичної та постнекласичної парадигм економічної науки. Дослідження впливу загальнонаукових картин світу на структуру та методологічні засади економічних досліджень. Роль і значення наукової та цілісної істини в контексті розвитку економічної науки.	4	1		
	Самостійна робота: Підготовка до аудиторних занять	5	3		
	Опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях (для очного навчання): Роль економічної науки в сучасному суспільстві. Аспекти впливу економічної науки на економічну політику, бізнес-середовище та суспільство загалом.	9	-		
	Опрацювання навчального матеріалу (для заочного навчання)	-	12		
	Виконання та захист індивідуальних завдань (для заочного навчання)	-	8		
	Підготовка та складання контрольної роботи	6	4		
	Усього:	30	30		

Розділ	Тема лекції (заняття)	Обсяг, годин		ОРН	Soft skills
		Очна форма	Заочна форма		
II	Розділ 2. Особливості теорії та методології сучасної міжнародної економіки			ОРН2	ОН2 ОН4 ОН5 КН1 КН3
	Лекції: Тема 4. Міжнародна економіка та торгівля в умовах глобалізації. Рух фінансового та людського капіталу в сучасній міжнародній економіці. Сучасна міжнародна економіка: зміст і глобальне середовище. Розвиток класичних і неокласичних теорій міжнародної торгівлі. Новітні теорії міжнародної торгівлі доби глобалізації. Міжнародна торгівля і розподіл доходів. Міжнародна економічна діяльність та міжнародний ринок в умовах глобалізації. Міжнародне виробництво і міжнародний бізнес національних підприємств. Сутність, причини, наслідки та показники міжнародного руху капіталів. Світовий фінансовий ринок, його структура та функції. Ринок цінних паперів, його суб'єкти та інструменти. Глобалізація світового ринку праці. Міжнародна трудова міграція.	2	1		
	Тема 5. Глобальні валютно-фінансові відносини та міжнародна інтеграція. Сутність, структура та функції глобального валютного ринку. Валютні операції. Валютний ринок та структура світового валютного ринку. Валютний ринок України та особливості його функціонування. Сутність та структура платіжного балансу та економічна рівновага. Економічний вимір європейської інтеграції України.	2	1		
	Семінарські заняття:				
	Глобалізація світових ринків. Вивчення структури та функцій світового фінансового ринку через аналіз діяльності глобальних фінансових організацій та ринкових процесів. Дослідження валютного ринку України та особливостей його функціонування шляхом порівняння з іншими країнами та аналізу валютної політики. Дослідження основних тенденцій, причин та наслідків міжнародної міграції працівників у контексті глобалізації.	6	1		
	Самостійна робота:				
	Підготовка до аудиторних занять	6	4		
	Опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях (для очного навчання):	9			
	Вплив глобалізації на розвиток міжнародної торгівлі, фінансові потоки та інтеграцію валютно-економічних систем		-		
	Опрацювання навчального матеріалу (для заочного навчання)	-	12		
	Виконання та захист індивідуальних завдань (для заочного навчання)	-	8		
	Підготовка та складання контрольної роботи	5	3		
	Усього:	30	30		

Розділ	Тема лекції (заняття)	Обсяг, годин		ОРН	Soft skills
		Очна форма	Заочна форма		
III	Розділ 3. Організація наукових досліджень			ОРН3	ОН2 ОН5 КН1 КН3
	Лекції: Тема 6. Організація науково-дослідної роботи. Види та форми науково-дослідної роботи магістрантів. Класифікація наукових досліджень. Науково-дослідна робота (НДР). Наукове керівництво. Правила оформлення магістерської роботи та її виконання. Складання індивідуального плану магістранта. Участь у конкурсах наукових робіт магістрантів та науково-практичних конференціях. Написання наукової доповіді, тез, статті. Правила оформлення презентації.	2	1		
	Тема 7. Оформлення результатів наукових досліджень та їх впровадження у практику. Систематизація результатів дослідження, її форми та зміст. Методи опрацювання результатів наукового дослідження. Звіт про НДР його зміст і методика складання. Вимоги до складання звіту згідно з ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання». Структура випускної кваліфікаційної роботи магістра.	2	1		
	Тема 8. Організація та оформлення наукової роботи магістрантів, академічна доброчесність і впровадження результатів досліджень у практику. Організація наукової роботи магістрантів, включно зі складанням індивідуального плану, участю в конкурсах і конференціях, написанням наукових статей і доповідей. Оформлення роботи, презентацій і наукових звітів відповідно до стандартів. Принципи академічної доброчесності та підготовка до захисту дипломної роботи.	2			
	Семінарські заняття Організація наукової роботи. Особливості підготовки, оформлення і захисту наукових робіт здобувачів вищої освіти. Розроблення індивідуального плану наукової роботи з врахуванням обраної теми та наявних ресурсів. Підготовка та подання наукових доповідей та статей для участі у конкурсах наукових робіт і науково-практичних конференціях.	6	2		
	Самостійна робота:				
	Підготовка до аудиторних занять	4	3		
	Опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях (для очного навчання): Визначення теми дослідження. Постановка мети та завдань дослідження. Літературний огляд. Вибір методів дослідження. Збір та обробка даних. Написання наукового тексту. Рецензування та публікація. Аналіз результатів та висновки. Документування та архівація.	9	-		
	Опрацювання навчального матеріалу (для заочного навчання)	-	12		
	Виконання та захист індивідуальних завдань (для заочного навчання)	-	8		
	Підготовка та складання контрольної роботи	5	3		
	Усього:	30	30		

РОЗДІЛ 1. «ОСНОВИ ТА ЗМІСТ МЕТОДОЛОГІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ НАУКИ»

Лекція 1.

Тема: «Становлення та розвиток методології економічної науки»

Основний зміст

Універсум і універсумне знання. Економіко-універсумне знання. Наукове і ненаукове економічне знання. Становлення методології економічної науки: історія та сучасність. Філософсько-методологічні ідеї античності. Методологічні постулати позитивізму і неопозитивізму. Постпозитивізм і методологічний бум в економічній науці. Філософсько-методологічна амбівалентність постмодернізму. Особливості вітчизняної філософії та методології економічної науки другої половини ХХ – початку ХХІ ст.

Основні терміни і поняття:

- Методологія економічної науки
- Матеріалізм
- Ідеалізм
- Істинне знання
- Емпіричний та теоретичний рівні пізнання
- Гіпотетично-дедуктивний метод
- Наукове знання
- Позитивізм
- Неопозитивізм
- Наукові абстракції
- Економічні закони
- Гіпотези

Контрольні та дискусійні питання:

1. В чому полягає сутність гіпотетико-дедуктивного методу?
2. Дайте перелік основних постулатів позитивізму та неопозитивізму.
3. Охарактеризуйте погляди І. Лакатоша на структуру і розвиток наукових знань.
4. Конкретизуйте вплив постмодерністських тенденцій західної культури минулого століття на еволюцію методології економічної науки.
5. Наведіть приклади універсалізму та релятивізму в науковому пізнанні.
6. Спробуйте обґрунтувати загальне та особливе у фундаментальних та прикладних економічних дослідженнях.

Лекція 2.

Тема: «Онтологічна проблематика та гносеологічні підвалини економічної науки»

Основний зміст

Етапи еволюції економічної науки та особливості її атрибутів. Постнекласичний вектор розвитку економічної науки. Картини економічної реальності в контексті загальнонаукових картин світу.

Будова наукового економічного знання. Структура наукового економічного знання: форми організації та мережева структура наукового економічного знання. Генезис наукового економічного знання. Наукова та цілісна істина.

Основні терміни і поняття:

- Класична наука
- Некласична наука
- Постнекласична наука
- Елеваційний підхід
- Міждисциплінарність і полідисциплінарність
- Інтеграційна економіка
- Економічна універсуміка
- Загальнонаукові картини світу
- Картини економічної реальності
- Онтологічні основи економічної науки
- Рівні наукового економічного знання
- Елементи емпіричного знання
- Елементи теоретичного знання
- Картина економічної реальності
- Концепція
- Гіпотеза
- Теорія
- Вчення
- Школа
- Течія
- Напрямок
- Парадигма
- Генезис наукового знання
- Наукова істина
- Цілісна істина

Контрольні та дискусійні питання:

1. Охарактеризуйте загальні та особливі риси об'єктів класичної, некласичної та постнекласичної науки.
2. Наведіть приклади редуцціонізму та монізму в науковому пізнанні.
3. Сформулюйте особливості інституціоналізму та еволюціонізму.
4. Спробуйте обґрунтувати власні пропозиції щодо змісту темпорально-еволюційної картини економічної реальності.
5. Синергетика – це наука чи ні?
6. У чому полягають особливості інституційної картини економічної реальності?
7. У чому полягає змістовне «ядро» глобального еволюціонізму?
8. Охарактеризуйте особливості економічної поведінки людини як актора глобальної еволюції.
9. Чи є різниця між рівнями НЕЗ та етапами наукового пізнання?
10. Чим відрізняються ТАО від ЕАО?

11. Дайте порівняльну характеристику парадигми та картини економічної реальності.
12. Охарактеризуйте основні підходи до поняття «істина».
13. На скільки обґрунтованим є кореспондентський підхід до істини?
14. Поясніть особливості концепції відносної істини.
15. В чому полягають відмінності прагматичної концепції істини?
16. Чим різняться постмодерністські погляди на економічну науку?
17. Чи можливо обґрунтувати поняття цілісної істини?
18. В чому суть фундаментальних теоретичних схем?

Лекція 3.

Тема: «Основи методології, поняття аксіології та праксіології економічної науки»

Основний зміст

Методологія і методи економічної науки. Загальнонаукові методи економічних досліджень: наукові абстракції, аналіз і синтез, індукція та дедукція, системний, структурний, функціональний аналіз та інші. Специфічні методи економічних досліджень: економіко-статистичний, монографічний, розрахунково-конструктивний, балансовий, нормативний, економіко-математичний, експериментальний тощо.

Універсалії культури та їх значення для економічної науки. Ідеали і норми науковості у їх взаємозв'язках із загальнонауковими картинами світу та картинами економічної реальності. Емпірія, практика та прикладна економічна наука. Прикладні економічні моделі.

Основні терміни і поняття:

- Методологія економічної науки
- Метод науки
- Об'єкт і предмет науки
- Діалектичний та метафізичний методи
- Системний і структурний методи
- Рівноважний аналіз
- Граничний аналіз
- Методи оптимізації
- Універсалії культури
- Функції універсалій культури
- Ідеали і норми науковості
- Змістовні рівні ідеалів і норм науковості
- Ідеали і норми пояснення і опису
- Ідеали і норми доказовості та обґрунтування знань
- Ідеали і норми побудови і організації знань
- Загальнонаукові картини світу
- Картини економічної реальності
- Емпірія
- Практика
- Гносеологічний «ланцюжок» «емпірія-теорія-практика»

- Прикладна економіка
- Прикладне знання
- Епістемологічні фільтри
- Фільтр ціннісних установок
- Економічна модель
- Результати моделювання
- Економічна політика

Контрольні та дискусійні питання:

1. Що таке методологія?
2. Чим метод відрізняється від методології?
3. Які методи економічних досліджень належать до загальнонаукових?
4. Охарактеризуйте специфічні методи різних економічних наук.
5. В чому полягає сутність діалектичного методу?
6. Надайте порівняльну характеристику системного та структурного методів.
7. Наведіть приклади застосування синергетичного методу.
8. В чому полягає специфіка холістичного методу?
9. На Вашу думку, який підхід до рівноважного аналізу економіки – неокласичний або кейнсіанський – є більш обґрунтованим.
10. Чим відрізняються умови використання методів прогнозування - інтуїтивних і формалізованих?
11. Як Ви розумієте існування «універсальї культури» в сучасному світі?
12. Наведіть приклади суб'єкт-об'єктних і суб'єкт-суб'єктних відносин людської життєдіяльності.
13. Прокоментуйте концепт «специфіка культури». Наведіть приклади.
14. В чому полягає Ваше індивідуальне розуміння світу?
15. В чому сенс ідеалів і норм науковості? Яким чином вони проявляються?
16. Охарактеризуйте рівні ІНН.
17. Чи впливають існуючі соціальні інститути на Ваші ціннісні орієнтири?
18. Які ключові характеристики властиві праксіологічному компоненту базового блоку НЕЗ?
19. В чому полягає зміст поняття «мистецтво економіки»?
20. Які особливості властиві еволюційному підходу до раціонального пізнання економічних процесів?
21. Чи може мистецтво детермінувати зміни у будові науки?
22. Які різновиди прикладного економічного знання виділяються?
23. На виконання яких функцій придатні економічні моделі в академічній науці й у політичному процесі?
24. Охарактеризуйте найвідоміші підходи до трактування економічної політики.
25. Як можна пояснити загальну схему взаємодії теорії і практики на базі прикладних економічних моделей?

РОЗДІЛ 2. «ОСОБЛИВОСТІ ТЕОРІЇ ТА МЕТОДОЛОГІЇ СУЧАСНОЇ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ»

Лекція 4.

Тема: «Міжнародна економіка та торгівля в умовах глобалізації. Рух фінансового та людського капіталу в сучасній міжнародній економіці»

Основний зміст

Сучасна міжнародна економіка: зміст і глобальне середовище. Розвиток класичних і неокласичних теорій міжнародної торгівлі. Новітні теорії міжнародної торгівлі доби глобалізації. Міжнародна торгівля і розподіл доходів.

Міжнародна економічна діяльність та міжнародний ринок в умовах глобалізації. Міжнародне виробництво і міжнародний бізнес національних підприємств.

Сутність, причини, наслідки та показники міжнародного руху капіталів. Світовий фінансовий ринок, його структура та функції. Ринок цінних паперів, його суб`єкти та інструменти. Глобалізація світового ринку праці. Міжнародна трудова міграція.

Основні терміни і поняття:

- Сучасна міжнародна економіка
- Глобальний підхід до вивчення сучасної міжнародної економіки
- Структура сучасної міжнародної економіки
- Глобалізація
- Глобальна економіка
- Конкурентоспроможність національних економік
- Цивілізація
- Цивілізаційний світ
- Міжнародне економічне регулювання
- Міжнародна економічна діяльність
- Міжнародне виробництво
- Міжнародний бізнес
- Лізинг
- Факторинг
- Міжнародна торговельна діяльність
- Світовий ринок
- Міжнародна торгівля
- Міжнародний фінансовий ринок
- Міжнародний грошовий ринок
- Міжнародний ринок капіталів
- Міжнародний рух капіталу
- Експорт капіталу
- Імпорт капіталу
- Міжнародні інвестиції
- Міжнародний кредит

Контрольні та дискусійні питання

1. Що вивчає сучасна міжнародна економіка?
2. Чому міжнародна економіка використовує методи інших фундаментальних економічних наук?
3. Чим відрізняється мікро- та макрорівень сучасної міжнародної економіки?
4. В чому сутність головних ознак сучасної міжнародної економіки?
5. Які політичні причини можуть вплинути на міжнародну економіку?
6. Які головні ознаки глобалізації?
7. Які міжнародні організації надають Україні допомогу в розв'язанні проблем глобального характеру?
8. Чи може національна економіка України залишитись осторонь процесів глобалізації?
9. Чи актуальною є продовольча проблема для нашої країни?
10. Наскільки ефективним є міждержавне регулювання глобальних проблем?
11. Поясніть, які можливості міжнародної економічної діяльності визначаються поглибленням міжнародного поділу праці.
12. Охарактеризуйте фактори міжнародної економічної діяльності.
13. Чим відрізняються лізинг від франчайзингу?
14. Назвіть особливості видів міжнародної торговельної діяльності.
15. Які сутнісні відмінності між міжнародною торгівлею та міжнародною інвестиційною діяльністю?
16. Охарактеризуйте причини міжнародної торгівлі послугами.
17. Які новітні тенденції властиві міжнародній торгівлі послугами?
18. Які види операцій є найбільш розповсюдженими у сучасній міжнародній торгівлі?
19. Проаналізуйте наслідки міжнародної торгівлі на прикладі імпорту енергоносіїв.
20. Які перспективи взаємовигідного співробітництва України з країнами ЄС?
21. Розкрийте об'єктивні основи та причини міжнародного руху капіталу.
22. Наведіть структуру світового фінансового ринку та охарактеризуйте його основні елементи.
23. Охарактеризуйте основні інструменти ринку цінних паперів.
24. Розкрийте принципи функціонування та структуру міжнародного ринку цінних паперів.
25. Як Ви вважаєте, чи Україна має шанси стати потужним світовим фінансовим офшором? Відповідь аргументуйте.

Лекція 5.

Тема: «Глобальні валютно-фінансові відносини та міжнародна інтеграція»

Основний зміст

Сутність, структура та функції глобального валютного ринку. Валютні операції. Валютний ринок та структура світового валютного ринку. Валютний ринок України та особливості його функціонування. Сутність та структура платіжного балансу та економічна рівновага. Економічний вимір європейської інтеграції України.

Основні терміни і поняття:

- Валютний ринок
- Світовий валютний ринок
- Ринок Форекс
- Євроринок
- Біржовий валютний ринок
- Конверсійний ринок
- Національний валютний ринок
- Рівноважний валютний курс
- Валютний ризик
- Хеджування
- Ф'ючерсні валютні операції
- Арбітражні валютні операції
- Валютні операції СВОП
- Валютні операції СПОТ

Контрольні та дискусійні питання:

1. Назвіть характерні ознаки ринку Форекс. Чи вважаєте Ви тотожними поняття «світовий валютний ринок» та «ринок Форекс»?
2. Назвіть переваги та недоліки строкових валютних операцій порівняно з касовими, поточними операціями.
3. Які інструменти світового валютного ринку призначені для захисту від валютних ризиків?
4. Визначте механізм функціонування МВФ. Якими є причини та перспективи його реформування в умовах глобалізації світової економіки?
5. Охарактеризуйте місце та роль ринків євровалют в умовах глобалізації міжнародних валютно-фінансових відносин.
6. Назвіть основні умови перетворення валютного ринку у світовий фінансовий центр (СФЦ).
7. Назвіть найважливіші тенденції розвитку світового валютного ринку. Чи пов'язуєте Ви цей процес із формуванням глобального ринку? Якими рисами він характеризується?
8. Якими Ви бачите шляхи підвищення ефективності валютного регулювання в Україні?

РОЗДІЛ 3. «ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

Лекція 6.

Тема: «Організація науково-дослідної роботи»

Основний зміст

Види та форми науково-дослідної роботи магістрантів. Класифікація наукових досліджень. Науково-дослідна робота (НДР). Наукове керівництво.

Правило оформлення наукової роботи та її виконання. Складання індивідуального плану магістранта. Участь у конкурсах наукових робіт магістрантів та науково-

практичних конференціях. Написання наукової доповіді, тез, статті. Правила оформлення презентації.

Основні терміни і поняття:

- Методологія
- Метод
- Методика
- Наукове дослідження
- Наукова програма
- Науково-дослідна робота (НДР)
- Тези
- Стаття
- Реферат
- Монографія
- Конференція
- Презентація
- Гіпотеза

Контрольні та дискусійні питання:

1. Що таке реферат? Які вимоги пред'являються до його написання?
2. Чим відрізняється реферування від анотування?
3. З яких частин, зазвичай, складається реферат? Які види рефератів вам відомі?
4. Що таке наукова конференція? Які види наукових конференцій ви знаєте?
5. Що таке тези? Назвіть алгоритм формулювання тез? Які вимоги пред'являються до оформлення тез доповідей?
6. Що таке наукова стаття? Охарактеризуйте правила її оформлення.
7. Які вимоги пред'являє МОН України до плану статті? Які статті зараховуються при захисті дисертацій?
8. Що таке монографія? Які вимоги пред'являються до монографій, що подаються на здобуття наукового ступеня?
9. Що таке патент? Які види патентів ви знаєте?
10. Що таке дисертація? Які вимоги пред'являє МОН України до структури і оформлення дисертацій?
11. Що таке автореферат дисертації? Які вимоги пред'являє МОН України до структури і оформлення автореферату?
12. В чому може полягати впровадження результатів наукових досліджень?

Лекція 7.

Тема: «Оформлення результатів наукових досліджень та їх впровадження у практику»

Основний зміст

Систематизація результатів дослідження, її форми та зміст. Методи опрацювання результатів наукового дослідження. Захист авторських прав на науково-дослідні роботи та вирішення спірних питань з впровадження результатів наукових досліджень. Звіт про НДР його зміст і методика складання. Вимоги до складання звіту згідно з ДСТУ

8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання». Структура випускної кваліфікаційної роботи магістранта.

Основні терміни і поняття:

- Наукова діяльність
- Фундаментальні наукові дослідження
- Прикладні наукові дослідження
- Дисертація
- Патент
- Авторське право
- Аналіз
- Порівняння
- Спостереження
- Експеримент
- Систематизація результатів дослідження.
- Архітектоніка звіту з НДР

Контрольні та дискусійні питання:

1. Які існують підходи до визначення основних етапів проведення наукового дослідження?
2. Що таке науковий напрям? З яких елементів він складається?
3. Що таке наукова проблема? Які виділяють етапи формулювання проблеми?
4. В чому полягає наукова і практична актуальність проблеми?
5. Що таке тема дослідження? Які вимоги висуваються до формулювання теми дослідження?
6. Що таке об'єкт і предмет дослідження? Чим вони відрізняються один від одного?
7. Від чого залежить новизна дослідження?
8. Що таке мета дослідження? Чим відрізняється мета роботи від її завдань?
9. Назвіть дослідницькі підходи та охарактеризуйте їх.
10. Якими є критерії оцінки достовірності результатів теоретичного та емпіричного дослідження?
11. Що таке гіпотеза дослідження? Назвіть етапи роботи над гіпотезою.
12. Які існують способи доказу гіпотези? На чому ґрунтується процедура доведення гіпотези? Назвіть види доказів гіпотези.
13. Що представляє собою план дослідження?
14. Які вимоги висуваються до вибору методів дослідження?
15. За яких умов гіпотеза перетворюється на теорію?
16. Які вимоги пред'являються до написання висновків наукового дослідження?
17. Якими особливостями характеризується етап оформлення наукової роботи?
18. Що таке порушення прав інтелектуальної власності?

Лекція 8.

Тема: «Організація та оформлення науково-дослідної роботи магістрантів, академічна доброчесність і впровадження результатів досліджень у практику»

Основний зміст

Організація наукової роботи магістрантів, включно зі складанням індивідуального плану, участю в конкурсах і конференціях, написанням наукових статей і доповідей. Оформлення наукової роботи, презентацій і наукових звітів відповідно до стандартів. Розглядаються принципи академічної доброчесності та підготовка до захисту випускної кваліфікаційної роботи.

Основні терміни і поняття:

- Індивідуальний план магістранта
- Наукова робота
- Академічна доброчесність
- Конкурс наукових робіт
- Науково-практична конференція
- Наукова стаття
- Наукова доповідь
- Презентація
- Науковий звіт
- Плагіат
- Рецензування
- Впровадження результатів дослідження

Контрольні та дискусійні питання:

1. Які вимоги висуваються до оформлення наукової роботи?
2. Яка структура індивідуального плану магістранта, і як вона формується?
3. Що таке академічна доброчесність, які її принципи?
4. Як визначити та уникнути плагіату в науковій діяльності?
5. Які формати участі магістрантів у наукових заходах є найбільш ефективними?
6. Які є вимоги до підготовки наукової доповіді?
7. Як результати наукової роботи можуть бути впроваджені у практичну діяльність?
8. Чи достатньо існуючих стандартів для забезпечення академічної доброчесності в Україні?
9. Як можна мотивувати магістрантів до активної участі у конкурсах і конференціях?
10. Чи є роль наукового керівника ключовою в організації наукової роботи магістранта? Чому?
11. Які інноваційні методи можна застосувати для покращення підготовки наукових робіт?
12. Як цифрові технології впливають на організацію науково-дослідної роботи?
13. Яка роль академічної доброчесності у формуванні іміджу науковця?
14. Чи відповідає рівень наукових конференцій в Україні міжнародним стандартам? Що можна покращити?
15. Як впровадження результатів магістерських досліджень впливає на розвиток науки та економіки України?

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ ТА ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ:

1. Суть, функції, структура і значення науки, її класифікація.
2. Характеристика та особливості науково-дослідної роботи (держбюджеті та госпдоговірні).
3. Організація науки і наукових досліджень в Україні.
4. Принципи організації наукової роботи.
5. Етапи проведення спостереження.
6. Поняття та класифікація інформаційного забезпечення наукових досліджень.
7. Вибір об'єкта дослідження, його обстеження та визначення системи показників.
8. Порядок обробки науково-технічної інформації в дослідженнях.
9. Проведення аналітичної роботи в науково-дослідному процесі.
10. Загальні методи наукових досліджень.
11. Методи підтвердження достовірності та обґрунтованості результатів наукових досліджень.
12. Процес наукового дослідження, його зміст і структура.
13. Типові наукові проблеми в галузі економічних наук, обґрунтування теми дослідження.
14. Критерії вибору теми наукового дослідження.
15. Організація обміну науковою інформацією в процесі дослідження.
16. Систематизація результатів наукового дослідження, подання висновків.
17. Форми подання наочного матеріалу наукових досліджень.
18. Основні напрями наукових досліджень в галузі економічних наук у сучасних умовах.
19. Бібліографічний опис джерел, використаних у науковому дослідженні.
20. Принципи розвитку економічних наук.
21. Впровадження та ефективність результатів наукових досліджень.
22. Методи аналізу складних систем.
23. Методи синтезу складних систем.
24. Графічний і табличний методи у дослідженнях аналітичних показників.
25. Аналіз часових рядів показників в наукових дослідженнях.
26. Математичні методи в наукових дослідженнях, їх класифікація і характеристика.
27. Застосування математичних методів при вирішенні аналітичних завдань.
28. Суть і види прогнозів. Якісні та кількісні методи прогнозування.
29. Методологічні основи математичного моделювання.
30. Методи пошуку і збирання наукової інформації.

ПРИКЛАДИ ТЕСТІВ:

1. Абстрагування (від лат. відволікати) –

а) процес вичленовування якої-небудь ознаки об'єкта, досліджуваної системи, відволікання від інших;

б) результат уявного відволікання тих чи інших визначених властивостей від безлічі властивостей досліджуваного конкретного предмета;

в) методологічна характеристика дослідження;

г) набір інструктивних дій, що визначає їхню послідовність для одержання даних чи результатів у цілому.

2. Задачі дослідження –

а) методологічна характеристика дослідження;

б) об'єктивно існуючий, повторюваний, стійкий, істотний зв'язок для групи явищ, що визначає процеси становлення та існування систем, що розвиваються;

в) відношення, при якому зміни якоїсь однієї сторони спричиняють зміни іншої сторони;

г) правильна відповідь відсутня.

3. Контент-аналіз (з англ. зміст) –

а) формалізований метод аналізу змісту документів за допомогою математичних засобів;

б) величина (характеристика, фактор), підтримувана на постійному рівні протягом всього експерименту;

в) група випробуваних, котрих не піддають ніяким експериментальним впливам, тому що вона служить для порівняння під час експерименту;

г) розділ статистики, задача, якого полягає в тім, щоб установити можливий зв'язок між двома показниками, отриманими на одній і тій же чи на двох різних вибірках.

4. Концепція –

а) система взаємозалежних і виникаючих один з одного поглядів, спосіб розуміння, трактування явищ, процесів; основна ідея якої-небудь теорії, єдиний визначальний задум, основна думка добутку, наукової праці і т.д.;

б) ознака, по якій класифікуються, визначаються, оцінюються явища, дії чи діяльність (зокрема, при їх формалізації);

в) складання конспектів літературних джерел різного типу;

г) короткий письмовий виклад змісту розмови, тексту.

5. Методи дослідження –

а) прийоми, процедури і операції емпіричного і теоретичного пізнання і вивчення явищ дійсності, що є знаряддям одержання наукових фактів;

б) шлях дослідження чи пізнання, теорія, навчання;

в) розумовий процес, спрямований на обґрунтування якого-небудь положення чи одержання нового висновку з декількох посилок;

г) теоретичний шлях дослідження різних явищ, процесів і станів за допомогою їх реальних (фізичних) чи ідеальних (знакових, математичних) моделей.

6. Науковий пошук –

а) особливий вид наукового дослідження, у результаті якого з'являються принципово нові наукові результати;

б) категорія, що позначає те явище чи стан, що обумовлений іншим явищем; те, що логічно з необхідністю впливає з чогось іншого, як зі своєї основи;

- в) величина (характеристика, фактор), керована експериментом;
- г) різновид спостереження.

7. Опитування –

а) метод збору емпіричних даних про об'єктивні факти, думки, знання і т.д., заснований на безпосередньому (інтерв'ювання) чи опосередкованому (анкетування) взаємодії дослідника (інтерв'юера) з опитуваним (респондентом);

б) вид психологічного тесту, призначений для виявлення різних сторін особистості випробуваного за допомогою набору тверджень, з якими респондент погоджується або не погоджується;

в) сукупність методів і форм представлення інформації (графіки, виміру показників), що дозволяють охарактеризувати вибірки даних;

г) дослідницький підхід, що припускає відношення до вихованця як до особистості, як до самосвідомого суб'єкта власного розвитку і як до суб'єкта виховного впливу.

8. Первинні документи і видання –

а) першоджерела, містять переважно нові, оригінальні ідеї, наукові зведення, нове осмислення відомих фактів, вихідні данні, що підлягають обробці;

б) явища, процеси, характеристики суб'єктів, що можуть бути представлені у виді величини, що змінюється, і описані математичними засобами;

в) поняття, відносини яких до базового поняття дослідження наступні: «вищестоящі», «вищестоящі», а також відносини асоціації та ін.;

г) правильна відповідь відсутня.

9. План наукової роботи –

а) порядок, послідовність у викладі наукового добутку, статті тощо;

б) критерій, за допомогою якого характеризується відповідність гіпотези, закону чи теорії фактам, що спостерігаються, чи експериментальним результатам;

в) пропозиція, що виражає недолік інформації про який-небудь об'єкт, що володіє особливою формою і вимагає відповіді, пояснення;

г) пробно-пошукове дослідження, що проводиться до початку активного застосування розробленого методичного апарату з метою його доробки, уточнення.

10. Бібліографічний огляд –

а) огляд, що містить характеристику джерел інформації, що з'явилися за визначений час та об'єднані за певною ознакою;

б) бібліографічні зведення (описи) документів, що згадуються, цитуються у науковій роботі чи використовуються яким-небудь іншим способом при її підготовці;

в) сукупність бібліографічних зведень про те, що цитується, чи документ, що згадується;

г) метод одержання інформації на основі словесної (вербальної) комунікації дослідника і респондента, що відповідає на питання, які передбачені програмою дослідження.

11. Аспект (з лат. погляд, вид) –

а) кут зору, під яким розглядається об'єкт (явище, поняття) дослідження;

б) необхідна, істотна, невід'ємна властивість об'єкта;

в) процес чи зареєстроване яким-небудь методом явище, невласне досліджуваному, що не є метою дослідження;

г) раціональний спосіб переконання, що спирається на ретельне обґрунтування й оцінку доводів у захист визначеної тези: сукупність аргументів на користь чого-небудь.

12. Анотація (з лат. примітка, позначка) –

- а) коротка роз'яснювальна чи критична примітка, що впливає за бібліографічним описом якого-небудь твору (на звороті титульного листа, книги, на каталожній картці тощо);
- б) процес створення анотації;
- в) думка, істинність якої перевірена і доведена практикою, і яка тому може бути наведена в обґрунтування істинності чи хибності іншого положення;
- г) складова частина всякого доказу.

13. Конкретизація (від лат. згущений, ущільнений) –

- а) один із прийомів, використовуваних у процесі пізнання, за допомогою якого абстрактне поняття включається в різноманіття дійсних властивостей, зв'язків чи відносин;
- б) дослідницький підхід і принцип практики організації навчання і виховання, що розглядає об'єкт дослідження, практику з позиції цілісності і системності;
- в) короткий письмовий виклад змісту розмови, тексту;
- г) складання конспектів літературних джерел різного типу. У науковому дослідженні використовується на етапі аналізу стану досліджуваного питання.

14. Синтез (від лат. складання, з'єднання) –

- а) метод дослідження: практичне уявне з'єднання частин властивостей (сторін) досліджуваного об'єкта в єдине ціле;
- б) сукупність елементів та їхніх взаємозв'язків, що утворюють деяку, здатну до функціонування, цілісність;
- в) розумова діяльність, у процесі якої досліджувані об'єкти організуються у визначену систему на основі обраного принципу;
- г) метод, заснований на принципі системного підходу.

15. Соціометрія (з лат. суспільство, вимірюю) –

- а) метод соціальної психології (запропонований Дж. Морено), що дозволяє виразити кількісно, графічно структуру міжособистісних відносин у групі, виходячи з числа і характеру взаємних виборів її членів по визначеному соціометричному критерію;
- б) наочне графічне чи схематичне зображення емоційної сторони міжособистісних відносин у групі; виміри проводяться за допомогою соціометричної техніки;
- в) один з найбільш часто використовуваних статистичних показників, що характеризують центральну тенденцію у вибірці даних. Її обчислюють, розділивши суму всіх значень даних на число цих даних;
- г) правильна відповідь відсутня.

16. Таблиця (з лат. дошка, таблиця) –

- а) один зі способів представлення даних;
- б) категорія, що позначає єдиний внутрішній визначальний зв'язок для групи явищ, що служить основою їх існування.;
- в) словник мови з певною інформацією; повний систематизований набір термінів у будь-якій області знання;
- г) процес складання тез змісту різних літературних джерел на етапі збору інформації з досліджуваної проблематики.

17. Теоретична значимість дослідження –

- а) методологічна характеристика дослідження: значення отриманих результатів для науки;

б) являє собою деякий чіткий фіксований зв'язок елементів, припускає визначену структуру, що відбиває внутрішні, істотні відносини реальності;

в) вища форма наукового мислення, система понять, категорій, законів, що відбивають істотні властивості, зв'язки і відносини предметів дійсності.

18. Узагальнення –

а) логічний процес переходу від одиничного до загального, від менш загального до більш загального, а також результат цього процесу - узагальнене поняття, судження, закон, теорія;

б) розумова операція, що складається в одержанні нового висновку з декількох суджень;

в) функція організованих систем, що забезпечує збереження їх структури, підтримку режиму діяльності, реалізацію програми і мети діяльності;

г) середовище, у якому перебувають і без якого не можуть існувати предмети, явища; те, від чого залежить інше.

19. Актуальність дослідження (від лат. *actualis* – діяльний, дійсний, важливий, істотний для дійсного часу) –

а) методологічна характеристика дослідження, тобто обґрунтування актуальності припускає відповідь на питання: чому дану проблему потрібно в даний час вивчати;

б) набір інструктивних дій, що визначає їхню послідовність для одержання даних чи результатів у цілому;

в) метод дослідження, уявне чи практичне розкладання досліджуваного предмета чи явища на характерні для нього складові елементи, виділення в ньому окремих сторін, вивчення кожного елемента чи сторони явища окремо як частини одного цілого;

г) теоретичний метод дослідження, сукупність гносеологічних операцій з науковими поняттями, у яких відбиваються явища, що виступають предметом дослідження.

20. Анкета (від фр. *enquete* – буквально: розслідування) –

а) зв'язана єдиним дослідницьким задумом система питань; опитувальний лист, самостійно заповнюваний опитуваним по зазначеним у ньому правилам;

б) метод одержання інформації, заснований на опитуванні людей для одержання зведень про фактичне положення речей (наприклад, думок різних труп учнів і вчителів про різні сторони навчально-виховного процесу, методі навчання);

в) раціональний спосіб переконання, що спирається на ретельне обґрунтування й оцінку доводів у захист визначеної тези; сукупність аргументів на користь чого-небудь;

г) особлива знакова система, що включає кліше і вирази, характерні для мови науки, структурні схеми побудови визначених наукових жанрів, системи формул, умовних позначок тощо.

21. Вивчення документів (від лат. *documentum* – доказ, свідчення) –

а) метод одержання первинної інформації на ранніх стадіях дослідження для попереднього знайомства з об'єктом;

б) процедура, за допомогою якої об'єкти дослідження, розглянуті як носії визначених відносин між ними, відображаються в деякій математичній системі з відповідними відносинами між елементами цієї системи;

в) властивість інформації, що встановлює ступінь відповідності істині;

г) вид спостереження, при якому спостерігач включений у групу, а її члени не знають, що служать об'єктом спостереження.

22. Висновки –

- а) стислий узагальнений виклад самих істотних результатів, отриманих у результаті дослідження;
- б) частина всієї досліджуваної (генеральної) сукупності, що виступає як безпосередній об'єкт вивчення за розробленою методикою чи програмою добору;
- в) метод дослідження, спрямований на аналіз вже існуючих (раніше добутих в інших дослідженнях) даних відповідно до нових задач;
- г) етап дослідження, особливістю якого є використання операцій порівняння, узагальнення та ін.

23. Глосарій (від лат. glossarium це – словник перекладів чи тлумачень слів і виразів) –

- а) тлумачний словник термінів чи виразів до якого-небудь тексту⁴
- б) структурно-композиційна одиниця тексту, розділу книги, статті. У більшості випадків має тематичний заголовок, якій передує родовому найменуванню "глава" і її номер;
- в) один із засобів графічного представлення кількісних даних;
- г) розташована на площині геометрична конструкція, система крапок, деякі з яких з'єднані відрізками; одна з найпростіших моделей взаємодіючих систем.

24. Гіпотеза дослідження (від грец. hypothesis – підстава, припущення) –

- а) методологічна характеристика дослідження, наукове припущення, висунуте для пояснення якого-небудь явища і потребує перевірки практичним досвідом і теоретичним обґрунтуванням для того, щоб стати достовірним науковим знанням;
- б) один із засобів графічного представлення кількісних даних;
- в) розташована на площині геометрична конструкція, система крапок, деякі з яких з'єднані відрізками; одна з найпростіших моделей взаємодіючих систем;
- г) структурно-композиційна одиниця тексту, розділу книги, статті.

25. Дедукція (від лат. deductio – виведення) –

- а) вид умовиводу і метод пізнання; перехід від загальних суджень до часткових, від деяких пропозицій-посилок до їх наслідків; зведення встановленого загального положення до часткового;
- б) логічне міркування, у процесі якого з аргументів (доводів) виводиться істинність чи хибність тези;
- в) визначник; те, що обумовлює що-небудь;
- г) визначення поняття.

26. Дисертація (від лат. dissertatio – міркування, дослідження) –

- а) кваліфікаційна наукова праця, представлена на здобуття вченого ступеня і захищена привселюдно здобувачем (дисертантом);
- б) самостійна письмова кваліфікаційна робота, що представляється студентами при закінченні закладів вищої освіти;
- в) обговорення якого-небудь проблемного питання на зборах, у публікаціях, бесіді; суперечка;
- г) один з показників розкиду даних у статистиці; міра відхилення від середнього.

27. Доказ –

- а) логічна дія, у процесі якої істинність якої-небудь думки доводиться за допомогою інших думок;
- б) частина наукової праці, що містить додатковий матеріал, що не є істотним для

розуміння проблеми;

в) вихідний принцип, позиція і спрямованість, орієнтація дослідження;

г) різновид джерел інформації про практичну економічну діяльність і результати цієї діяльності.

28. Закономірність це –

а) об'єктивно існуючий, повторюваний, стійкий. істотний зв'язок для групи явищ, що визначає процеси становлення та існування систем, що розвиваються;

б) методологічна характеристика дослідження;

в) відношення, при якому зміни якоїсь однієї сторони спричиняють зміни іншої сторони;

г) результат пронесу пізнання дійсності, адекватне її відображення у свідомості людини у виді представлень, понять, суджень, умовиводів, теорій,

29. Індивідуальна (первинна) інформація –

а) інформація про ознаки окремих об'єктів, що є одиницями досліджуваної сукупності;

б) процес порівняння об'єкта з одним з відомих об'єктів, встановлення збігу чого-небудь з чим-небудь;

в) розділ статистики, що розглядає індукцію, тобто поширення на великі групи об'єктів (популяції) висновків, зроблених при вивченні менших груп (вибірок);

г) вид умовиводу і метод дослідження.

30. Інструментарій дослідження (від лат. *instrumentum* – знаряддя для роботи) –

а) сукупність методичних і технічних прийомів і операцій, що виступає у формі різноманітних документів (робочих матеріалів) і спрямована на одержання з її допомогою інформації;

б) емпіричний метод дослідження, збір первинної інформації шляхом інтерв'ю;

в) тлумачення, роз'яснення змісту явища чи тексту знакової структури, що сприяє їх розумінню;

г) сукупність відомостей, необхідних для активного впливу на керовану систему з метою її оптимізації.

31. Категорія (від грец. *kategoria*) –

а) гранично широке поняття, у якому відображені найбільш загальні та істотні властивості, ознаки, зв'язки і відносини предметів, явищ об'єктивного світу;

б) нестрогий експеримент, застосовуваний у економічних дослідженнях у силу того, що в них важко витримати вимогу випадковості добору експериментальних об'єктів;

в) область науки, що поєднує методи кількісної оцінки якісних даних;

г) кількісне вираження, опис якісних ознак об'єктів, явищ за допомогою показників та індикаторів з метою їх формалізації шляхом спеціальних кванторів.

32. Ключове слово –

а) слово чи словосполучення, що найбільш повно характеризує зміст наукового документу (тексту) чи його частини;

б) термін, що узагальнює поняття "елемент", "підсистема", "підструктура" та їх зв'язок;

в) короткий письмовий виклад змісту розмови, тексту;

г) формалізований метод аналізу змісту документів за допомогою математичних засобів.

33. Кореляція (від лат. *correlatio* – співвідношення, відповідність) –

- а) зв'язок між двома змінними;
- б) система взаємозалежних поглядів, спосіб розуміння, трактування явищ, процесів;
- в) ознака, по якій класифікуються, визначаються, оцінюються явища, дії чи діяльність (зокрема, при їх формалізації);
- г) помилки в посилках і підставах доказу.

34. Моніторинг (англ. monitoring від лат. monitor – застережливий) –

- а) безупинне, тривале спостереження за станом середовища (явищ, процесів і т.д.); зіставлення результатів постійних спостережень для одержання обґрунтованих представлень про їх (явищ, процесів) дійсне положення, тенденціях їх розвитку;
- б) наукова робота з метою поглибленої розробки однієї теми, обмеженого кола питань;
- в) сфера дослідницької діяльності, спрямована на виробництво нових знань про природу, суспільство і мислення;
- г) система методологічних категорій, що виступають як характеристики дослідження.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

ЛІТЕРАТУРА ДО РОЗДІЛУ 1:

1. Тарасевич В. М. Знаннево-інформаційні ноумени і феномени в економіці: теоретичний вимір : монографія. Дніпро : ПБП «Економіка», 2023. 224 с.
2. Інноваційно-інформаційна економіка : зміст, динаміка, регулювання : монографія / В. М. Тарасевич та ін. ; за ред. В. М. Тарасевича. Дніпро : ПБП «Економіка», 2018. 356 с.
3. Історія економічних вчень : підручник / за ред. д-рів екон. наук В. В. Небрат, Ю. Є. Петруні, В. М. Тарасевича ; ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України». 3-тє вид., допов. і перероб. Київ : ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України», 2024. 356 с.
4. Мокін Б. І. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. Вінниця : ВНТУ, 2014. 180 с.
5. Стратегія економічного зростання Європейського Союзу : навч. посіб. / за ред. Ю. М. Бажала. Київ : Пульсари, 2013. 280 с.
6. Сучасна міжнародна економіка : підручник / В. В. Білоцерківець та ін. ; за ред. В. М. Тарасевича. Дніпро : ПБП «Економіка», 2019. 386 с.
7. Філософія та методологія економічної науки : підручник / В. М. Тарасевич та ін. ; за ред. В. М. Тарасевича. Дніпро : ПБП «Економіка», 2019. 160 с.

ЛІТЕРАТУРА ДО РОЗДІЛУ 2:

1. Куцик П. О., Ковтун О. І., Башнянин Г. І. Цивілізаційні виміри глобальних економічних процесів. *Глобальна економіка: принципи становлення, функціонування, регулювання та розвитку* : монографія. Львів : Вид-во ЛКА, 2015. С. 64–105.
2. Куцик П. О., Ковтун О. І., Башнянин Г. І. Регулятивні інститути системи глобальної економіки. *Глобальна економіка: принципи становлення, функціонування, регулювання та розвитку* : монографія. Львів : Вид-во ЛКА, 2015. С. 314–410.

3. Завгородня О. О. Інноваційна динаміка національної економіки : монографія. Дніпропетровськ : Пороги, 2014. С. 303–321.
4. Козак Ю. Г. Інтеграційні та глобалізаційні виміри міжнародної економіки. *Міжнародна економіка: в питаннях та відповідях* : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2017. С. 15–34.
5. Король В., Небильцова О. Регіональна економічна інтеграція у Великій Східній Азії: детермінанти та бар'єри. *Міжнародна економічна політика*. 2015. № 1. С. 100–122.
6. Летуча О. В. Становлення глобальної економіки. *Глобальна економіка* : конспект лекцій. Дніпро : НМетАУ, 2017. С. 19–27.
7. Летуча О. В. Цивілізаційні виміри глобальних економічних процесів. *Глобальна економіка* : конспект лекцій. Дніпро : НМетАУ, 2017. С. 27–37.
8. Летуча О. В. Регулятивні інститути глобальної економіки. *Глобальна економіка* : конспект лекцій. Дніпро : НМетАУ, 2017. С. 71–90.
9. Лук'яненко Д. Г., Поручник А. М., Столярчук Я. М. Глобалізація економічного розвитку: тенденції, асиметрії, регулювання. *Міжнародна економіка* : підручник. Київ : КНЕУ, 2014. С. 620–722.
10. Козак Ю. Г. Інтеграційні та глобалізаційні виміри міжнародної економіки. *Міжнародна економіка: в питаннях та відповідях* : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2017. С. 15–34.
11. Міжнародна економіка : навч. посіб. / Г. Е. Гронтковська та ін. ; за ред. Г. Е. Гронтковської. Київ : Центр учбової літератури, 2014. С. 331–351.
12. Козак Ю. Г. У чому полягають сутність і форми міжнародного руху капіталу? *Міжнародна економіка: в питаннях та відповідях* : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2017. С. 68–69.
13. Козак Ю. Г. Що слід розуміти під міжнародними портфельними інвестиціями? *Міжнародна економіка: в питаннях та відповідях* : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2017. С. 74–75.
14. Козак Ю. Г. Світова фінансова система. *Міжнародна економіка: в питаннях та відповідях* : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2017. С. 132–144.
15. Козак Ю. Г. Міжнародний кредитний ринок. *Міжнародна економіка: в питаннях та відповідях* : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2017. С. 160–168.
16. Козак Ю. Г. Міжнародний ринок цінних паперів. *Міжнародна економіка: в питаннях та відповідях* : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2017. С. 169–179.
17. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення: 04.12.2024).
18. Формування світового господарства. *Світова економіка* : підручник / за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2015. С. 8–46.
19. Сучасна міжнародна економіка : підручник / В. В. Білоцерківець та ін. ; за ред. В. М. Тарасевича. Дніпро : ПБП «Економіка», 2019. 386 с.
20. Філіпенко А., Філіпенко В. Теорія міжнародної економічної інтеграції. *Європейська інтеграція: досвід Польщі та України* : колективна монографія / за заг. ред. Н. В. Павліхи ; Східноєвроп. нац. ун-т імені Л. Українки ; Рада Центр.-Сх. регіону незалежної самовряд. проф. спілки «Солідарність». Луцьк ; Люблін : Drukarnia Kolor Lublin, 2013. С. 349–358.
21. Global Wealth 2018: Seizing the Analytics Advantage. *Boston Consulting Group*. URL:

- <https://www.bcg.com/publications/2018/global-wealth-seizing-analytics-advantage> (date of access: 16.11.2024).
22. Goldberg L., Krogstrup S. IMF Working Paper. International Capital Flow Pressures. New York : IMF, 2018. 58 p.
 23. Krugman P. R., Obstfeld M., Melitz M. J. Financial Globalization: Opportunity and Crisis. *International Economics: Theory & Policy*. 9th Ed. Boston : Addison Wesley. 2012. P. 586–618.
 24. Yatsenko O. M. Globalization determinants of raw materials markets development. *International Economic Policy*. 2013. Вип. № 2(19). С. 63–95.
 25. Krugman P., Obstfeld M. *International Economics: Theory and Policy*. Princeton : Princeton University, 2003. P. 636–665.
 26. The Global Enabling Trade Report 2016. *The World Economic Forum*. URL: http://www.weforum.org/docs/WEF_GlobalEnablingTrade_Report_2016.pdf (date of access: 18.10.2024).
 27. The Global Enabling Trade Report 2016. *The World Economic Forum*. URL: http://www.weforum.org/docs/WEF_GlobalEnablingTrade_Report_2016.pdf (date of access: 18.10.2024).

ЛІТЕРАТУРА ДО РОЗДІЛУ 3:

1. Академічна доброчесність: виклики сучасності : зб. наук. есе учасників наук. стажування для освітян, м. Варшава, 1–13 жовт. 2018 р. Варшава, 2018. 162 с.
2. Білуха М. Т. Бібліотечно-бібліографічні джерела інформації у наукових дослідженнях. *Основи наукових досліджень* : підручник. Київ, 1997. С. 217–232.
3. Ковальчук О. В. Основи наукових досліджень : навч. посіб. Київ : Видавничий дім «Слово», 2009. 240 с.
4. Крушельницька О. В. Методологія і організація наукових досліджень : навч. посіб. Київ : Кондор, 2003. 192 с.
5. Кустовська О. В. Методологія системного підходу та наукових досліджень : курс лекцій. Тернопіль : Економічна думка, 2005. 124 с.
6. Онуфрієнко Г. С. Науковий стиль української мови : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. С. 9–114.
7. Пилипчук М. І., Григорєв А. С., Шостак В. В. Основи наукових досліджень : підручник. Київ : Знання, 2007. 270 с.
8. П'ятницька-Познякова І. С. Основи наукових досліджень у вищій школі : навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів. Київ, 2003. С. 44–77.
9. Романюк М. М. Загальна і спеціальна бібліографія : навч. посіб. Львів : Світ, 2003. 96 с.
10. Стеченко Д. М., Чмир О. С. Методологія наукових досліджень : підручник. Київ : Знання, 2007. 317 с.
11. Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підручник. Київ : Знання, 2008. 310 с.
12. Цехмістрова Г. С. Основи наукових досліджень : навч. посіб. Київ : Видавничий дім «Слово», 2004. 240 с.
13. Юринєць В. Є. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 178 с.
14. Гордон Др., Вос Дж. Революція в навчанні / перекл. з англ. М. Олійник. Львів :

- Літопис, 2005. 542 с.
15. Еко У. Як написати дипломну роботу. Гуманітарні науки / пер. за ред. О. Глотова. Тернопіль : Мандрівець, 2007. 224 с.
 16. Сидоренко В. К., Дмитренко П. В. Основи наукових досліджень : навч. посіб. для вищ. пед. закл. освіти. Київ : РННЦ “ДІНІТ”, 2000. 260 с.
 17. Філіпенко А. С. Основи наукових досліджень : конспект лекцій. Київ : Академвидав, 2004. 208 с.
 18. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII : станом на 17 листоп. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 29.11.2024).
 19. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/> (дата звернення: 15.11.2024).
 20. Національна бібліотека України ім. Ярослава Мудрого. URL: <https://nlu.org.ua/> (дата звернення: 06.11.2024).
 21. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/> (дата звернення: 20.11.2024).
 22. AJE – Journal Experts. Making a better research poster, 2016. *YouTube*. URL: https://www.youtube.com/watch?v=AwMFhyH7_5g (date of access: 24.10.2024).
 23. Redman I. How to Create a Research Poster. *Research Guides at Brock University*. URL: <https://researchguides.library.brocku.ca/poster> (date of access: 17.10.2024).
 24. WIPO – World Intellectual Property Organization. URL: <https://www.wipo.int/portal/en> (date of access: 06.10.2024).

Навчально-методичне видання

Упорядники:

**Тарасевич Віктор Миколайович,
Ковальчук Дар'я Костянтинівна,
Цурканова Ірина Олександрівна**

**МЕТОДОЛОГІЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ
НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ**

Навчально-методичні рекомендації до вивчення дисципліни

Електронне видання

Експертний висновок склав д-р екон. наук, проф. В. В. Білоцерківець

Зареєстровано НМВ УДУНТ (№ 9 від 02.01.2025)

В авторській редакції

Комп'ютерна верстка І. О. Цурканова

Формат 60x84 ¹/₁₆. Ум. друк. арк. 1,68. Обл.-вид. арк. 1,70.

Зам. № 3

Видавець: Український державний університет науки і технологій
вул. Лазаряна, 2, ауд. 2216, м. Дніпро, 49010.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 7709 від 14.12.2022